

Dutara öwrülen ýürek

Category: Kitapcy, Ýatlamalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Dutara öwrülen ýürek DUTARA ÖWRÜLEN YÜREK

Geçen urşuň derdi-azary münlerçe, millionlarça ýürekleri paralady. Münlerçe ynsanlaryň aşyna awy gatdy.

Ynsan bolan uruşda ýitirenlerini ýatlamam oňup bilenok. Adam mydama hakydasy bilen ýaşaýar. Bu wakany bize kompozitor, Türkmenistanyň halk artisti Aman Agajykow gürrüň beripdi.

– Biz dört erkek dogandyk. Baba, Gara, Annanyýaz hem mendim. Ýene-de Dürli atly bir gyz doganym bardy. Uruş başlanmanka, Baba agamyzy öýeripdik. Onuň gelnine Nurjemal diýerdiler. 1939-njy ýylda agamy goşun gullugyna aldylar. Onsoň meni gelnejemiň ýanyna berdiler. Ol wagtlar men üç-dört ýaşymdadym. Gelnejem meni diýseň gowy görýärdi. Iýdirerdi, geýdirerdi. Özem keşde çekmähe diýseň ökdedi. Bilmedim, iş edip gazananja pulunamy, bir gezek ol maňa bir dutar äberdi. Ol dutar juda täsindi. Adatça, dutar tut ýa-da erik agajyndan ýasalýardy. Bu dutaryň gapagy bolsa dürli agaçlardandy. Hatda nar agajyndan ýasalan ýeri-de bardy. Has täsin ýeri – onuň diýseň üýtgeşik owazy bardy. Sazanda adamlar ony çalyp görüp, owazyňyň durudygynyň tarypyny ederdiler. Gelnejemiň maňa şol dutary näme üçin alyp berendigine soň-soňlar düşünip galdym. Ol aýralykdan dörän ýürek zaryny saz bilen egismekçi bolan bolmaly. Elbetde, men ulalyp, ökde sazanda bolup, dutary çalar öýdendir-dä. Men mydama şol dutar bilendim. Oňarsam-oňarmasam, şol gazap oturardym. Kiçijik bolsamam, oňa elimi ýetirenimi duýman galýardym. Şeýdip, ulularyň ýüregine düşýän gezeklerim az bolmaýardy. Ol dutary ulular çalanlarynda nähili ajap owazyň çykýandygyna aňk bolup oturardym.

Uruş gutardy. Emma agam gaýdyp gelmedi. Onuň ornuna 1943-nji ýylda Warşawada wepat bolanlygy hakda gyzyl hat geldi. Biz ony ýaňyja öýeripdik ahyry. Onuň bolsa ýogaldy haty geldi oturyberdi. 1948-nji ýyldaky ýer titremede gelnejemiň äberen şol dutary-da döwlen eken. Gumdan gelen myhmanlar bilen daşda

ýatyrdyk. Şonda ahyrzaman gopdumyka öýdüpdirin. Görsem, dutarymam gapdalymda döwük ýatyr. Gelnejemem şol ýer titremesinde ýogaldy.

Ajy aýrallygyň yzasy hemişe ýüregi yzarlaýar. Soňra Moskwada, konserwatoriýada okap ýörkäm, doganym Baba hem-de onuň gül ýüzli ýaryna, türkmen gerçeklerine bagyşlap, birinji simfoniýamy döretdim. Ol ýöne bir eser däl. Ol eserde Baba agamyň, Nurjemal gelnejemiň nurana, mährem keşpleri-de, gelnejemiň äberen, meniň bolsa entek akyllý-başly çalmaga-da ýetişmedik şol çagalyk döwrümiň dutarymuň owazy-da bardy.

Aman aganyň gürrüňinden çen tutsaň, ýene bir hakykata göz ýetirmek bolýar. Edilen yhlas hiç wagt yrýa gitmeýär. Nurjemal gelniň yhlasy-da boş gitmändir. Şeýle gelinleriň merdanalygy, mähribanlygy çeper eserlere ajaýyp mukam bolup siňipdir. Eli işli, buýsançly, mährem ýürekli, ýar ojaýyna wepadar şol uz gelinler bu gün ajaýyp mukamlarda saz bolup ýaşaýar.

Jemal AMANOWA. Ýatlamalar